

egyesületet működésében fokozottan kell támogatnunk és egyúttal óvatos helyes irányba befolyásolnunk.

PIL 283. f. 12/109. ó. e. (egykorú másolat)

¹ Városrendezési minisztérium (francia).

396. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1947. december 12.)

Mint a világpolitikai kérdésekről adott legutóbbi jelentésemben írtam, általános a vélemény itt Párizsban, hogy egy merőben új helyzet alakul ki. Ennek az új helyzetnek a kialakulásával párhuzamosan a feszültség valamennyire feloldódik és noha a nagyhatalmak közötti vitás kérdések legtöbbje még korántsem tisztázódott, ma már nem olyan nyomasztó a légkör, mint néhány héttel ezelőtt.

A napokban beszélgetést folytattam egy baloldali angol újságíróval, az egyik vasárnapi londoni lap külpolitikai rovatvezetőjével, aki alaposan ismeri az angol munkáspárt belső életét és kitűnően tájékozott a világpolitika valamennyi kérdésében. Ez az újságíró is azt állítja, hogy politikailag esetleg kettészakad a világ, de gazdaságilag a Nyugat okvetlenül szoros kapcsolatokat akar létesíteni Kelet-Európával. Szerinte Anglia a leghatározottabban ennek a politikának az útját egyengeti. Az angol közvélemény rendkívül Amerika-ellenes és ami a legérdekesebb, ez az Amerika-ellenesség sokkal erősebb az üzletemberek, mint a munkásság körében. Ezek ugyanis sokkal közvetlenebbül érzik az amerikai nyomást, mint a lakosság többi része. Ő maga a békét illetőleg derűlátó, de rendkívül pesszimiztikusan ítéli meg az angol és általában a nyugati szocializmus helyzetét. Az angol munkáspárt balszárnya, amely még egy évvel ezelőtt életerős volt, teljesen lemorzsolódott, és bár szerinte a konzervatívok előretörése megállt, a munkáspárt lényegében egy nemzeti konzervatív politikát fog folytatni, amely sem kül-, sem belpolitikai szempontból nem lesz szocialista szellemű, még elméletben sem. Eddig ugyanis a balszárny nyomására olykor-olykor még tettek engedményeket, de ennek most vége van. Nemcsak az igazi baloldal (Zilliacus)¹ veszítette el a befolyását, de az ún. „harmadikutas” irányzat is, amely a nyugat-európai szocializmus jegyében egy olyan tömböt akart kialakítani, amely sem Amerikára, sem a Szovjetunióra nem támaszkodik, s amely kb. megfelelt volna annak, amit francia vonatkozásban „harmadik erő”-nek neveznek. Az angol újságíró szerint azok, akik az angol kormányban ezt a politikát képviselik – Shinwell, Strachey és Aneurin Bevan – ma a legnépszerűtlenebb miniszterek Angliában, miután Shinwell nem tudta megoldani a szénkérdést és ezért tárcát cserélt, Strachey az, aki a fejadagokat állandóan leszorítja és Aneurin Bevan felelős az építkezés lassúságáért. Azonban nemcsak a népszerűtlenség az oka a harmadikutas elgondolás bukásának, hanem az is, hogy az általános politikai és gazdasági helyzet alakulása minden vonalon ellentmondott ennek a hiú ábrándnak. Cripps² előretörése ezzel egyidejűleg történt, és mint az újságíró mondotta, az egykor baloldali miniszter teljesen félretett minden ideológiai megfontolást. Egyetlen célja, hogy Anglia ipari termelését fokozza. Ha a helyzet úgy követelné, hogy minden iparágat nacionalizálni kell, akkor Cripps ezt is megtenné, de mivel úgy látja, hogy ebben a pillanatban ez nehézségeket okozna és hátráltatná a termelés fokozását, mert az angol kapitalisták ezt elleneznék, lemond a további nacionalizálásról. Ezzel szemben Cripps minden érzelmi megnyilvánulás nélkül tisztában van azzal, hogy Angliának nincs sok dollárja, és ezért mindazt, amit Kelet-Európában és a Szovjet-

unióban megvehet, azt ott akarja megvásárolni. Ellentétben Bevinnel, a kormány másik legbefolyásosabb emberével, nem érez ellenszenvet a Szovjetunió iránt. Nem habozott és sürgősen elküldte Wilsont Moszkvába, hogy a kereskedelmi egyezmény megkötéséről tárgyaljon. Ez azonban nem jelenti azt, hogy Bevinnel ellentétben van. Mindketten megegyeznek abban, hogy Angliának mindenáron meg kell akadályozni a háborús feszültség növekedését, és ha más kiindulásból is, de mindketten meggyőződtek arról, hogy Angliának önálló nemzeti politikát kell folytatnia, anélkül, hogy egy harmadikutas ideológiai kalandba bocsátkozzanak. Azzal egyik sem törődik, hogy ezzel tulajdonképpen felszámolják az európai szociáldemokrata vonalat. Míg Cripps reális okokból, legalábbis egyelőre, feladta szocialista ideológiáját, az angol újságíró szerint Bevin, ez a tipikusan angol szakszervezeti ember, még soha nem vallotta magát szocialistának és mindig csak arra gondolt, hogy a kapitalizmus keretén belül a szakszervezeteknek megfelelő pozíciót biztosítson. Ebből azután világosan következik, hogy Anglia a londoni konferencián egy olyan modus vivendire törekszik, amelybe az Egyesült Államok is belemegy, azaz a feszültség feloldására törekszik, mert egy hosszabb békeperiódus esetleg módot ad neki arra, hogy önállóságát gazdaságilag és politikailag ismét biztosítsa.

Az angol újságíró azonban hangsúlyozta, hogy ez a politika még a konzervatív körökben is támogatásra talál, és noha a Munkáspártnak számolnia kell az angol nép Amerika-ellenes hangulatával, végső fokon a döntő kérdésekben minden angol kormány Amerikához fog igazodni. Legfeljebb arról lehet szó, hogy Amerikának is számolnia kell azzal, hogy Anglia semmiképpen sem hajlandó háborús politikát folytatni. Londoni politikai körökben ma már mindenki tisztában van azzal, hogy az Egyesült Államokban is feladták a preventív háború gondolatát, illetőleg azok, akik ezt a gondolatot képviselték, háttérbe szorultak.

Amerikai újságíró körökben többen is azt állítják, hogy Walter Lippmann cikkeinek és bizonyos amerikai politikusoknak hatására az Egyesült Államok feladta azt a tervet, hogy Nyugat-Németországból külön államot alakítson. Ezek szerint ebben az esetben a Szovjetunió Berlinben „Németország kormányát” alakítaná meg, amely kétségtelenül ki tudná használni Németországból az egység iránt megnyilvánuló hangulatot. Ebben az esetben azzal is számolniuk kellene, hogy Berlint teljesen bekebeleznék az orosz zónába, és csak nagyon nehezen lehetne az amerikai és angol zónát a fővárosban továbbra is fenntartani. Egy jól informált amerikai újságíró kijelentette, hogy Amerika főképpen azért változtatta meg politikáját a németkérdésben, mert a nagy garral hirdetett kommunistaellenes propagandát a németek nem voltak hajlandók vállalni. Biztos értesülések szerint magában az amerikai zónában konzervatív és szociáldemokrata német lapok is idegenkedtek ettől. Jellemző a *The Economist* bizalmas jelentése, mely szerint a State Department legfőbb orosz szakértője, Mr. X., azaz Kennan³ is azt vallja, hogy nem szabad a Szovjetunióval a németkérdésben szakítani, mert az sem nem kívánatos, sem nem szükséges („undesirable and unnecessary”). Kennan elképzelése szerint, ha az ajtót nyitva hagyják, az orosz terjeszkedést feltartják, s esetleg öt éven belül meg lehet egyezni.

Mindebből nyilvánvaló, hogy a kérdések megoldását elodázzák, és az általam már sokszor említett felemás helyzet áll elő, amelyet a maga kétértelműségében különböző körök különbözőképpen értelmeznek és értékelnek. Körülbelül az az álláspont érvényesült, melyet Lippmann egyik amerikai egyetemen tartott előadásában kifejtett. (L. Lippmann előadásának szövegét.⁴) Ez a kissé cinikus, de egyben bizonyos fokig háborúellenes filozófia mindjobban tért hódít az amerikai külpolitikában. Persze ez nem jelenti azt, hogy a világ különböző pontjain nem fogunk újabb feszültségekkel találkozni. Például miközben az angolok kereskedelmi egyezményt kötnek a Szovjetunióval, a francia-szovjet viszony erősen rosszabbodik, s már a kereskedelmi kapcsolatok megsza-

kadásáról beszélnek. Azt sem szabad elfelednünk, hogy még nincs kikristályosodott politikáról szó, és magában a State Department-on belül is többféle nézet ütközik meg. Például a Ruhr-kérdésben az amerikai londoni delegáció egy része (Clay tábornok és Murphy) ellenzi a nemzetközisítést, míg a nemrég Párizsban járt John Foster Dulles és Bedell Smith tábornok, az Egyesült Államok moszkvai követe, azzal a javaslatlall álltak elő, hogy a Ruhr-t csak Franciaország és az úgynevezett Benelux-államok ellenőrizték, és a három nagyhatalom maradjon ki belőle. Maga Marshall még nem döntött. A reparációs kérdésekben most folyik a nagy harc, de kétségtelen, hogy a vita hangja sokkal szenvedelesebb, mint a legutóbbi moszkvai konferencián.

A francia helyzettel kapcsolatban írt jelentésemben már rámutattam arra, hogy mennyiben változott meg Franciaország helyzete. Legutóbb a Le Monde nyíltan bevallotta, hogy Washington szerint Franciaország feladta közvetítői szerepét s végleg az angolszászokhoz igazodik. Bármennyire is tagadják a Quai d'Orsay hivatalos köreiből (lásd Chauvellet folytatott beszélgetésemről írt jelentésemet),⁵ ma már világos, hogy a harmadik erő politikája külpolitikai síkon is megbukott. Eddig az amerikaiak idegenkedtek De Gaulle-tól, főképpen a németkérdésben elfoglalt bizonytalan álláspontja miatt, de most már Dulles látogatása óta igyekeznek De Gaulle-al is valamilyen modus vivendit találni. A Quai d'Orsay köreiből főképpen azt vetik az oroszok szemére, hogy csak Németország végleges alkotmányáról akarnak tárgyalni, és minden igyekezetük arra irányul, hogy Németországnak a négy hatalom által való kormányzásáról ne tárgyaljanak. Szerintük amikor Molotov külügyminiszter előtérbe helyezi a német központi kormány kérdését, akkor tulajdonképpen azt célozza, hogy a négy nagyhatalom közötti megegyezés ne történjék meg. A Quai d'Orsay nem hajlandó nyilatkozni arról sem, hogy a francia zónát hozzácsatolják-e az angolszász zónához, nyilván azért nem, mert ebben a kérdésben De Gaulle bizonyos feltételeket szabott, és ma már Bidault De Gaulle beleegyezése nélkül nem mer dönteni. Hiába hangoztatják a Quai d'Orsay-n, hogy Bidault csak egy barátjának esküvőjére érkezett Párizsba és hogy Dulles látogatása teljesen magánjellegű, nyílt titok, hogy mindkét utazás De Gaulle-lal kapcsolatos.

A fent elmondottakat majdnem minden vonatkozásban alátámasztja az, amit december 11-én a kínai nagykövet által adott vacsorán hallottam. A vacsorán rajtam és leányomon kívül jelen volt Caffery amerikai nagykövet és felesége, a shanghai francia főkonzul-diplomata, aki jelentéstételre most érkezett vissza Kínából, valamint Daniel Mayer francia munkaügyi miniszter. A vacsora után rendkívül érdekes beszélgetés fejlődött ki Daniel Mayer miniszter, az amerikai nagykövet és köztem. Megjegyzem, hogy nem én fordultam hozzájuk, s amíg ők maguk nem indították el a beszélgetést, nem kérdeztem tőlük semmit. Mayer miniszter a francia színhelyre panaszkodott, és nyíltan megmondta, hogy amennyiben január 15-ig nem kapnak nagyobb mennyiségű szenet, a legutóbbi minisztertanács határozata értelmében három hétre az összes üzemekben bezüntetik a munkát. Még szerencse – mondotta –, hogy a gyárak munkásai is sztrájkoltak, mert így legalább nem fogyott annyi szén. Ekkor kapcsolódott bele a beszélgetésbe az amerikai nagykövet. Nem túlzok, ha azt mondom, hogy Caffery a beszélgetés során úgy bánt a francia miniszterrel, mintha az alkalmazottja volna. Daniel Mayer láthatóan zavarban volt, és nemcsak azért, mert az amerikai nagykövet ilyen felülről kezelte, de érezhetően küzdött benne a szocialista és a francia kormány minisztere. Láthatóan szégyellte, hogy ő és a francia kormány ennyire függő helyzetben vannak. Caffery ezekkel a szavakkal fordult hozzám: „Alors vous avez battu les communistes?” – „Oui” felelte, majd halkán hozzátette: – „mais des gaullistes aussi”.⁶ Eztán kijelentette, hogy a győzelmet nem lehet véglegesnek tekinteni, inkább csak fegyverszünetnek, és attól tart, hogy esetleg már két hét múlva újra kezdődik a tánc. Erre én újra előhoztam a szénkérdést, és

hangsúlyoztam, hogy ez milyen döntő Franciaország szempontjából. - Én, mint félig francia - mondtam -, szintén nagy aggodalommal látom, hogy Franciaország milyen súlyos gazdasági helyzetben van. Az amerikai nagykövet azonban arra a kérdésemre, hogy adnak-e szívet a franciáknak, sem nemet, sem igent nem mondott. Ellenben határozottan állította, hogy több búzát nem tudnak szállítani, ami kétszeresen súlyossá teszi a francia-országi kereskedelmi kapcsolatok esetleges megszakadását. A beszélgetésből az is kiderült, hogy a Saar és a Ruhr kérdése sem oldódott még meg, azaz még az sem biztos, hogy Franciaország elegendő szívet tud kapni Németországból, hogy legalább a legszükségesebbet előteremthesse.

Ezután megkérdeztem az amerikai nagykövettől, hogy mi volt Foster Dulles speciális küldetésének célja. Caffery elhárító mozdulatot tett: „Mais non, as de mission spéciale! Il est venu comme un homme privé.”⁷ Ugyanakkor azonban maga is elismerte, hogy ő kalauzolta mindenüvé, ő hozta össze Schumannal, Blummal és De Gaulle-lal, márpedig egy magánembert nem a hivatalos nagykövet szokott kalauzolni. A további beszélgetésből kiderült, hogy az amerikaiak a sztrájk tapasztalatai alapján most már egyre inkább közelednek De Gaulle-hoz. Hogy ez mennyiben hivatalos álláspont s mennyiben csak Caffery álláspontja, azt még nem tudom megállapítani, de kétségtelen, hogy az amerikai nagykövet határozottan mondta azt, amit mondott. Beszélgetés közben Mayer miniszter több ízben a fülembe súgott valamit. Amikor Caffery azt mondta, hogy ő csak olyan francia kormányban bízna, amely szilárd alapokon áll és nem pipogymódra vezeti az ügyeket, a miniszter odasúgta nekem: „Que voulez-vous, nous dépendons des Américains, s'ils ne nous aident pas, le Gouvernement est f-”⁸ Ezután én megjegyeztem, hogy információim szerint Dulles Lindbergh barátja. Az amerikai követ kissé zavarba jött. „Oh non - felelte - enfin il est son ami, mais Lindbergh n'a rien à faire avec la politique américaine.”⁹ A francia minisztert láthatóan kínosan érintette, amikor az amerikai nagykövet dicsérni kezdte De Gaulle-t. Caffery kijelentette, hogy Dulles nagyon meglegegedetten nyilatkozott a generállal folytatott tárgyalásokról. „Vous savez, quand de Gaulle était au pouvoir” - mondtotta - „je l'ai vu journellement. C'est un homme remarquable.”¹⁰ Az amerikai nagykövet szinte éreztetni akarta velünk, hogy De Gaulle uralomra jut. Előadta, hogy Dulles meg akarta látogatni Léon Blumot, de Blum udvariaskodott és ragaszkodott ahhoz, hogy ő megy el hozzá. Majd úgy mellékesen megjegyezte: „Blum a l'air très fatigué.”¹¹ Mintha csak azt mondta volna: a mór megtette kötelességét, a mór mehet. Most friss erőre van szükség. Mayer miniszter megvédte vezérét, s magyarázni kezdte, hogy Blum csak akkor látszik fáradtnak, ha rosszul aludt, de ha kialussza magát, akkor épp olyan friss, mint azelőtt. Azonban a szocialista miniszter nagyon elkedvetlenedett a beszélgetés hatására. Felülkerekedett benne az ellenszenv az amerikaiak iránt. Amidőn Caffery az amerikai szállítási nehézségekről beszélt s ezzel mentegette az amerikai áruszállítványok elmaradását, Mayer miniszter újra odasúgta nekem: „Ils ont des bateaux, mais ils ne veulent rien donner. C'est le chantage.”¹² Ezután a munkáskérdés megtárgyalására került a sor, s én felvettem a problémát, hogy miként fogják a munkások gazdasági igényeit kielégíteni. Mayer miniszter egész nyíltan megmondotta, hogy amennyiben nem elégítik ki a munkásságot, ez forradalmi hangulatot idézhet elő; ha meg kielégítik őket, akkor a budget felborul. Az amerikai nagykövet közbevetette, hogy csak azokat a munkásokat kell kielégíteni, akik szabadok („des ouvriers libres”). Azok ellen, akiket a kommunisták irányítanak, érélyesen fel kell lépni. A szocialista miniszter hozzáfűzte, hogy a sztrájk folytán Franciaország 2 600 000 tonna szénnel kevesebbet termelt. Ekkor a legnagyobb meglepetésemre az amerikai nagykövet egészen nyíltan kijelentette, hogy ők már követelik („nous avons exigé”) a francia kormánytól az érélyesebb magatartást. Nem szabad, hogy a „munka szabadságát” veszélyeztessék -

ismételte azt a kifejezést, amit a francia sajtóban a sztrájkjal kapcsolatban annyiszor olvastunk. Kiegyensúlyozott, szabad Franciaországra van szükség – mondotta.

Bizonyára sokan vannak az amerikaiak között, akik talán nem egyeznek meg az amerikai nagykövet elgondolásával, hiszen Lippmann nemrégiben határozottan állást foglalt De Gaulle ellen, de a fenti beszélgetésből, még ha le is vonom belőle Caffery egyéni beállítottságát, arra kell következtetni, hogy a Dulles találkozó óta De Gaulle közelebb került az amerikaiakhoz. Egyébként az amerikai nagykövet a világhelyzettel kapcsolatban is szélsőségesebb véleményt nyilvánított, mint általában a többi amerikai. Amikor én megemlítettem, hogy bizonyos enyhülés tapasztalható, csak immel-ámmal mondott igit és kijelentette, hogy ez csak afféle „put off”¹³ s a helyzet lényegében épp oly rossz, mint volt. Igyekezett az enyhülést bagatellizálni.

Végezetül belevetettem a beszélgetésbe a dunai összefogás kérdését is. Megkérdeztem Cafferyt, hogy nem örül-e ennek a fejlődésnek, mert hiszen ezzel véget vethetünk a Duna-medencében eddig uralkodó áldatlan állapotnak és ellenségeskedéseknek. – „We are not satisfied at all” – mondotta határozottan. „We don't like it at all.”¹⁴ – De hát nem látja Ön, hogy ez bizonyos önállóságot jelent számunkra, hogy ez prosperitást hoz nekünk? – kérdeztem. „Nem” – folytatta az amerikai nagykövet határozottan – „Mert ezt Önök nem saját akaratukból, hanem Moszkva parancsára teszik.” Erre én is élesen replikáztam. „Ön téved, Nagykövet Úr, ez egy történelmi folyamat, amelynek be kellett következnie, s akár orosz segítséggel, akár anélkül, amúgy is megvalósult volna, mert ezek a kis népek nem acsarkodhatnak örökké egymás ellen, nem bibelődhetnek örökké hátrádkérdésekkel. Egy nyolc és fél milliós nép, mint a magyar, sem gazdaságilag, sem politikailag nem élhet meg egyedül. Ezt a dunai összefogást mi meg fogjuk teremteni, akár tetszik, akár nem, mert mi mindannyian élni akarunk.” Erre Mayer miniszter is megszólalt és megjegyezte, hogy igenis ő megérti a magyarokat, mert egyedül nem élhetnek meg, ez a Duna-völgyében a történelem útja. Erre Caffery ráförmedt a szocialista miniszterre: „Ce n'est pas vrai.” – És az ujjával rám mutatott. „Ils exécutent les ordres de Moscou.”¹⁵ A vita ezen a hangon folyt tovább, és én azzal fejeztem be, hogy Magyarország már eddig is megmutatta életképességét, és ezt főképp azzal érte el, hogy kimozdult izolált helyzetéből. – „Mi azon a véleményen vagyunk, Nagykövet Úr” – mondtam –, hogy „aide-toi et Dieu t'aidera.”¹⁶

A kínai nagykövet által adott vacsoráról még csak annyit szeretnék megemlíteni, hogy a shanghai francia főkonzul szerint Csang Kai-sek hadserege nagyon rosszul áll. A katonák egyre-másra átszöknek a kommunisták táborába. A Csang-Kai-sek-hadsereg számra jelentős, de főszerelése gyönge, s ezért nem tud eredményt elérni. A kínai nagykövet szerint viszont Kínának két nagy nehézsége van: a kommunisták és a japánok. A japánokat az amerikaiak egyre jobban támogatják és felfegyverzik. Miután az amerikaiak Japánban egyedül vannak, sokkal jobban fel tudják használni őket, mint a németeket.

A portugál követ feleségével, aki a vacsoránál mellettem ült, sznobista alapon beszéltem, és így próbáltam tőle a spanyol helyzetre vonatkozólag információkat szerezni. Csupán annyit jegyzett meg, hogy Don Juan nagyon népszerű, mert a megszólalásig hasonlít apjához, XIII. Alfonzhoz, és általában a monarchisták erősek. Amikor megkérdeztem tőle, hogy vajon Franco kevésbé népszerű-e, kitért a válaszadás elől és nem mondott többet.

Ezzel Franciaországtól Kínáig és Magyarországtól Spanyolországig a glóbus valamennyi politikai kérdését érintettük. Úgy hiszem, ezek az információk körülbelül fedik azt, amit előző világpolitikai jelentésemben a helyzetről mondtam, legfeljebb annyi

változtatással, hogy Franciaországban De Gaulle lehetőségei külpolitikai vonatkozásban megjavultak.

MOL XIX-J-1-k 1. doboz 1/a (eredeti)

¹ Konni Zilliacus angol munkáspárti képviselő, a hidegháború bírálója, ezért 1949-ben ki is zárták a Munkáspártból, de 1952-ben visszavették. Kifejeződik itt Károlyi személyes csalódottsága is: egyrészt mert azok háttérbe szorulásától félt, akikkel ő jó kapcsolatban volt, de még inkább azért, mert nem tudta megszokni, hogy a Munkáspárt, ha kormányra került, bármilyen radikális belpolitikai, szociális reformokat hajtott is végre, folytatta a hagyományos brit külpolitikát, ami az USA külpolitikájának elfogadását is jelentette.

² Sir Stafford Cripps a harmincas években a Munkáspárt balszárnyának vezére volt, 1937-ben a KP-vel való együttműködésért kizárták a Munkáspártból, Churchill viszont jó érzékkel őt küldte 1940-ben Moszkvába követnek. Nagy szerepe volt a Hitler-ellenes koalíció létrehozásában. 1942–1950 között miniszter volt, de ekkor már jobb egyetértésben Attlee-vel és a pártvezetéssel. Túlzás persze, hogy ezért „feladta szocialista ideológiáját”.

³ George F. Kennan 1949–1950-ben a State Department politikai tervezési osztályának vezetője, a hidegháborús stratégia egyik kidolgozója. 1952–1953-ban moszkvai, 1961–1963 között belgrádi nagykövet.

⁴ Lippmann előadása mellékelve.

⁵ L. e. kötet 393. sz. levelét.

⁶ „Szóval maguk megverték a kommunistákat?” – „Igen, de a gaulle-istákat is.” (francia)

⁷ „Nincs szó speciális misszióról! Magánemberként jött.” (francia)

⁸ „Hát tudja, mi az amerikaiaktól függünk, ha ők nem segítenek, a kormány meg van lőve.” (francia)

⁹ „Hát igen, csakugyan a barátja, de Lindberghnek semmi köze az amerikai politikához.” (francia) – A híres óceánrepülő egy ideig szimpatizált a fasisztákkal, ezért persze a háború utáni években kétes dicsőség volt az ő barátjának lenni – Károlyi a rá jellemző módon szándékosan bosszantotta megjegyzésével az amerikai követet.

¹⁰ „Tudja, amikor De Gaulle hatalmon volt, naponta találkoztunk. Ő egy jelentős ember.” (francia)

¹¹ „Blum nagyon fáradtnak látszik.” (francia)

¹² „Vannak hajóik, de semmit sem akarnak adni. Ez zsarolás.” (francia)

¹³ Félrevezetés, látszat (angol).

¹⁴ „Egyáltalán nem vagyunk elégedettek.” „Egyáltalán nem tetszik ez nekünk.” (angol)

¹⁵ „Ez nem igaz.” – „Ők Moszkva parancsait hajtják végre.” (francia)

¹⁶ „Segíts magadon, és Isten is megsegít.” (francia)

397. KÁROLYI MIHÁLY RÉVAI JÓZSEFHEZ

(Párizs, 1947. december 12.)

Kedves Révai,

Ne vedd rossz néven, hogy leveledre a Molnár Erikhez intézett levelemben válaszlok, de oly kevés az időm, hogy nem tudok még egy hosszú levelet lediktálni. Ezért a mellékelt levélbe beleszórtam azt, ami speciálisan Neked szól, illetve a Te leveledre adott válaszom.

Nagyon kérek, hogy Havassal alaposan beszéld át a politikai helyzetet, és a levelemben felvetett kérdéseken kívül minden fontos ügyben közöld az álláspontotokat. Havas majd ismerteti a nézetemet olyan kérdésekre vonatkozólag is, amelyeket levelemben nem említettem.

Szívélyes üdvözléssel

PIL 274. f. 10/10. 6. e. (eredeti)

398. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1947. december 15.)

Mellékeltlen tisztelettel felterjesztem Szabó Zoltán kultúrattasé feljegyzését a kultúrpropaganda tevékenységgel kapcsolatban.¹